

beschreven is, zijn de auteurs een dergelijk geval van een verloren placenta in de literatuur niet tegengekomen.

Deze casuïstische mededeling deed mij denken aan het verhaal over een patiënte die werd opgenomen wegens bloedverlies na een manuele placentaverwijdering, ten huize van de vrouw. Bij onderzoek van de kraamvrouw bleek de gehele uterus onvindbaar te zijn. Deze was kennelijk ongemerkt met

de placenta mee verwijderd. Een geval van een verloren uterus dus.

Literatuur: JOHNSON, D. A. en R. J. BEARD (1972) *J. Obstet. Gynaec. Brit. Cwllth* 79, 860.

P. G. HART

MEDEDELINGEN EN BEKENDMAKINGEN

Schoeller-Funkmann-Prijs 1974

Ook voor 1974 zal door Schering AG, Berlijn de Schoeller-Funkmann-Prijs beschikbaar gesteld worden. Voor deze prijs, groot DM. 15.000, komen onderzoekers in aanmerking, die niet ouder zijn dan 40 jaar en die onderzoek verrichten op endocrinologisch gebied, echter met uitzondering van diabetes mellitus. Het manuscript van een tot nu toe niet gepubliceerd onderzoek moet in de Engelse of Duitse taal in 2-voud, samen met een korte beschrijving van de levensloop, tot uiterlijk 15 oktober 1973 gezonden worden aan: Prof. Dr. Med. J. R. BIERICH, Univ.-Kinderkliniek, Rümelinstrasse 23, 74 Tübingen, Bondsrepubliek Duitsland.

Specia-studiebeurzen

Onder de artsen en semi-artsen in ons land zijn er ongetwijfeld die in het kader van een voortgezette studie (bv. het schrijven van een dissertatie) of het zich eigen maken van een nieuwe techniek, enige tijd zouden willen werken bij een medisch instituut in Frankrijk.

Specia biedt hun daartoe de gelegenheid. Ieder jaar nl. stelt de Société Parisienne d'Expansion Chimique (Specia-Rhône-Poulenc) aan Nederlandse artsen of semi-artsen een studiebeurs ter beschikking, waarmee men enkele maanden in Frankrijk kan leven en werken. Elke beurs omvat een bedrag van Fr. fr. 1300 per maand, alsmede de reis naar en van de plaats van bestemming.

De beurs legt geen enkele verplichting op ten aanzien van Specia, terwijl men geheel vrij is in de keuze van het te bestuderen onderdeel, de plaats of het instituut waar men de studie wil verrichten.

Specia is desgewenst bereid de beurshouder het verblijf in Frankrijk te vergemakkelijken door te helpen bij het zoeken naar huisvesting en een geëigende „werkplaats”.

Zij die voor een beurs in aanmerking wensen te komen, dienen uiterlijk 1 april 1973 hun sollicitatie — in de Nederlandse taal — te zenden aan: Wetenschappelijke Afdeling Specia, Draaistroom 1, (Postbus 10), Amstelveen.

INGEZONDEN

(Buiten verantwoordelijkheid van de redactie; deze behoudt zich het recht voor de stukken te bekorten)

De betekenis van de fysica voor de geneeskunst

Dr. H. SCHNEIDER (1972) heeft een uitstekend caput selectum geschreven over de betekenis van de fysica voor de geneeskunst. Het is een stuk contemporaine geschiedenis van onze en de aangrenzende wetenschappen. Gelukkig veronachtzaamde hij ook niet enige feiten te vermelden uit voorgaande eeuwen.

Mag ik er iets aan toevoegen? In het jaar 1328 staat als eerste medicus in het Poortersboek van de stad Zierikzee

De sollicitatiebrief dient vergezeld te gaan van een curriculum vitae en een pasfoto. Bij de sollicitatie dient men tevens op te geven de aard van de studie waarmee men zich wil bezighouden en de contacten die eventueel reeds zijn gelegd met Franse geleerden of instellingen, waar de sollicitant bij voorkeur wil gaan werken.

Tenslotte worden de kandidaten verzocht een of meer aanbevelingen van Nederlandse hoogleraren of hoofden van klinische afdelingen bij de sollicitatie in te sluiten.

Een jury, die in het voorjaar van 1973 bijeen zal komen, zal beoordelen welke kandidaten voor een beurs in aanmerking komen. Voor deze jury zijn o.a. gevraagd vertegenwoordigers van de Nederlandse medische faculteiten, van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst en van het Bestuur van het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Jan Dekkerstichting en Dr. Ludgardine Bouwmanstichting

De Stichtingen hebben ten doel wetenschappelijk onderzoek op het terrein der geneeskunde te bevorderen. Zij kunnen hiertoe in beperkte mate de kosten van een onderzoek subsidiëren plus eventueel de extra-kosten voor illustraties en tabellen die aan de uitgave van een proefschrift verbonden kunnen zijn.

De volgende bestuursvergadering der Stichtingen zal plaatsvinden in april 1973. In verband daarmee worden subsidie-aanvragen gaarne vóór 15 maart a.s. ingewacht.

Een aanvraag moet vergezeld gaan van een korte omschrijving van het onderzoek; van een raming en omschrijving van de kosten en bij voorkeur van een aanbeveling van degene onder wiens supervisie het onderzoek wordt verricht, dan wel van een andere ervaren onderzoeker.

Verdere inlichtingen kunnen worden verkregen bij Prof. Dr. P. E. VOORHOEVE, Laboratorium voor Neurofysiologie, 1ste Const. Huygensstraat 20, Amsterdam (tel.: 020-181313).

ingeschreven: Mr. JAN die visiekere van den Briele. Voor goed begrip haal ik hierbij even aan uit de studie van Dr. M. A. VAN ANDEL, *Chirurgijns, vrije meesters, beunhazen en kwakzalvers*: „Wildi goet visiken zijn, hine soude van astronomie leren So mochte hi vrouwen ende heren seker purghieren ende ghenesen. Dat es een phisicijn goet, die van astronomien es vroet, die dese tijden can versien wat van dien planeten sal gescien Ende als hem siecheijt comet an wat planeten regneert dan, daer bi mach hi weten al, of hi ghenesen of sterven sal.” Deze physicijns of visikers zullen

stellig de hartactie door het polsvoelen hebben geregistreerd, en op eenvoudige wijze andere verschijnselen hebben waargenomen. In de „verbinding”, die ze maakten met de stand der planeten, gebruikten ze als instrument het astrolabium.

Iets recentier zijn de mededelingen van een wat oudere tijdgenoot van WILLIAM GILBERT, LEVINUS LEMNIUS, 1505-1568 te Zierikzee, ook wel genoemd „de Zeeuwse Hippocrates”. In zijn bekendste werk *De Miraculis Occultis Naturae* zegt hij enkele dingen, die ons nu wel heel simpel lijken, maar die toch min of meer kenschetsend zijn voor die tijd:

„De twee instrumenten der wetenschappen, die alle dingen plegen te versterken en te steunen zijn rede en ervaring. Deze steunen inderdaad behalve de medische wetenschap de mathematische wetenschappen en vele andere. De magnetische kracht trekt ijzer vlug tot zich, tenzij het ingevet is, want daardoor wordt het afgestoten.” Hij noemt verder een geheimzinnige kracht, schuilend in metalen, edelstenen, andere gesteenten en in hoornachtige delen van dieren. Deze is waar te nemen aan het vonken van de hoeven van op straat dravende paarden, waarbij bovendien een kenmerkende geur bemerkbaar wordt waarvan men de aard niet nader kan bepalen. Een soortgelijke kracht ontplooiën naar zijn mening ook de elandshoef en de hoorn van de eenhoorn bij epilepsie, en het goud dat in een decoct met groente geestversterkend en verkwikkend zou werken. LEMNIUS had, als humanist, een heilige verering voor de wijsheid der klassieken, HIPPOCRATES, GALENUS e.a. Hij wijdde weliswaar prijzende woorden aan VESALIUS, maar COPERNICUS vermeldde hij niet. Zijn wijsheid is verder sterk aan traditie gebonden. „Antieke” ideeën wisselen af met bijna hedendaagse begrippen, bv. in wat hij zegt over de verspreiding van be-

smettelijke ziekten. Hij kent verschillende kóortstypen, zonder ze naar onze maatstaf gemeten te hebben. De invloed van de planeten zon en maan, zijn voor hem onmiskenbaar, maar bij aderslaten moet men eer letten op de aard en het verloop der ziekte. Hij noemt een pulsus formicans en een pulsus vermiculans, en zegt verder over hartactie en ademhaling: „Wij kunnen met geen ding beter de verschillen van ademhaling en polsslag onderzoeken, met geen ding beter de beweging van hart en slagaderen meten, dan vanuit de leer der muziek.”

Het is dacht ik interessant deze uitingen van medisch denken uit het tijdperk vóór 1568 even te noemen, na de uiteenzetting over de tegenwoordige en toekomstige mogelijkheden van Dr. SCHNEIDER.

Literatuur: ANDEL, M. A. VAN (1941) *Chirurgijns, vrije meesters, beunhazen en kwakzalvers*. Patria, Amsterdam. — HOORN, C. M. VAN (1971) *Levinus Lemnius en Willem Lemnius, twee zestiende-eeuwse medici*. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. — LEMNIUS LEVINUS, *De astrologia*, Antv. 1554; *De miraculis occultis naturae*, Antv., Plantinus 1574. Dit werk had voorgangers van geringere omvang; het laatste manuscript werd vóór LEMNIUS' dood in 1568 bij Plantinus gebracht. Er zijn vele herdrukken en vertalingen in het Frans, Duits, Engels en Italiaans verschenen. — *Poortersboek van Zierikzee vanaf het jaar 1302*. Oudarchief van Zierikzee. — SCHNEIDER, H. (1972) *Ned. T. Geneesk.* 116, 2309.

Zierikzee, december 1972

C. M. VAN HOORN

BERICHTEN

Buitenland

GROOT-BRITTANNIË

Operatieve coronaria-bypass. Elke nieuwe hartoperatie is tot dusverre met enthousiasme begroet en de onmiddellijke successen zijn altijd verrassend geweest. Dat is zo gebeurd met de omentum-hechtingen, met de epicard-scarificaties en met de implantatie van de arteria mammaria interna. Al deze operaties hadden ten doel, de bloedvoorziening van de hartspier te verbeteren. Achteraf bleek telkens dat de aanvankelijke successen in belangrijke mate het gevolg waren van het placebo-effect dat door de hartoperatie werd opgewekt. Technisch beschouwd hadden al deze operaties een element van de „blunderbuss”, en pas toen men meer inzicht kreeg in de pathologische anatomie van de coronaria-aandoening en toen men deze door coronaria-angiografie zichtbaar kon maken, waren er reële grondslagen geschapen voor een operatie bij plaatselijke obstructies van de kransslagader. Thans heeft het er alle schijn van dat de in 1970 geïnaugureerde „bypass”-operatie een werkelijke vooruitgang betekent. Bij deze operatie wordt een aorto-coronaria-bypass geconstrueerd, d.w.z. er wordt een verbinding gemaakt tussen de aorta en een gedeelte van de kransslagader dat distaal van de obstructie ligt. Voor het verbindingsstuk wordt meestal een stuk van de vena saphena (van de patiënt zelf) gebruikt, maar ook de arteria mammaria wordt als implantaat toegepast en deze heeft zelfs bepaalde voordelen boven de vena saphena. Bij postoperatieve angiografie kan worden aangetoond dat het geïmplanteerde bloedvat goed werkt. (*Lancet*, 20 jan. bl. 137.)

Warfarine verdubbelt de overlevingstijd na kanker. Volgens Prof. R. DOUGLAS THORNES te Dublin, die een onderzoek naar de overleving van kankerpatiënten heeft verricht, werkt warfarine niet alleen stollingwerend, maar heeft de stof ook een levenverlengende werking bij kankerpatiënten. Hij begon in 1967 met een onderzoek dat 127 patiënten omvatte die leden aan histologisch vastgestelde kanker. Zij kregen een dosis warfarine die de normale portrombinetijd verdubbelde. Leeftijd en geslacht van de patiënten werden niet in aanmerking genomen. Na twee jaar waren van 64 patiënten die warfarine hadden gebruikt, nog 26 in leven, terwijl van 64 controlepatiënten nog slechts 11 leefden. (*Med. News*, 29 jan.)

Gratis vasectomie. De eerste gelegenheid voor een gratis uit te voeren vasectomie is thans geschapen voor de mannelijke inwoners van London Borough of Islington. De dienst wordt verzorgd door het Public Health Department van de plaatselijke autoriteit. Zowel het nodige onderzoek, het be raad, als de uitvoering van de operatie wordt verzorgd door de Family Planning Association in het Finsbury Health Centre. De dienst zal vermoedelijk £ 2000 per jaar gaan kosten. (*Comm. Med.*, 19 jan. bl. 292.)

OOSTENRIJK

Lorenz Böhler overleden. Op 20 januari jl. is op 88-jarige leeftijd overleden de beroemde Weense traumatoloog Prof. Dr. LORENZ BÖHLER, die jarenlang leider is geweest van het Unfallkrankenhaus Wien XX. Hij heeft grote bekendheid verworven door de standaardisering in de behandeling van ongevals-slachtoffers. Zijn beroemd boek over fractuurbehandeling